

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ^{*)}

Τῆς μεταφράσεως προηγεῖται: Προσίμιον καὶ ἐπίγραμμα ύπὸ ἑτέρου Πελοποννήσου, τοῦ ἵερου μάχου Λεοντίου, ἀνδρὸς λογίου, φιλοτέχνου καὶ ἐνθουσιώδους τῆς νέας διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν τέχνης. 'Ο ἐνθουσιασμὸς κατὰ τοὺς πονηροὺς ἔκεινους χρόνους διὰ τὴν Ἰταλικὴν ἄγια γραφίαν ἐκ μέρους δριθεδόξων ἱερέων δὲν ἦτο τι σύνηθες, διότι ἐνόμιζον ὡς τινες καὶ τὴν σημερον—ὅτι οἱ γραγγικοὶ ἄριοι δὲν εἰναι διὰ τὰς ὁρθοδόξους ἐκκλησίας. Παραθέτομεν ἥδη, ὡς ἀνωτέρῳ εἴπομεν, τὸ προσίμιον τοῦ καλοῦ κακοθοῦ ἱερομονάχου, διότι ἀφ' ἐνὸς μᾶς δίδει ἰδέαν περὶ τοῦ βίου τοῦ Δοξαρᾶ, ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶς δίδει καὶ ἰδέαν τινὰ τῆς ἀγιογραφίας τῶν χρόνων ἔκεινων.

«Λεόντιος Ἱερομόναχος ὁ Πελοποννήσιος πάσι τοῖς εὐλαβεστάτοις, ἐντιμοτάτοις καὶ ἀρίστοις ἐπιστήμονεστῆς ζωγραφικῆς τέχνης ἱερωμένοις τε καὶ λαϊκοῖς γαίρειν..

«Ἄποστέλλων πόδις τὸ κήρουγμα τοὺς ἑαυτοῦ Ἀποστόλους καὶ Μαθητὰς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ θέλοντας νὰ τοὺς κάμην νὰ εἰναι φανεροὶ καὶ νὰ τοὺς γνωσίζουν δόλοι οἱ ἀνθρώποι ὅτι εἰναι μαθητάδες του, τοὺς εἶπεν: ἐν τούτῳ γνωσσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Δείχγοντας, πῶς δύνειν λείπει ἡ ἀγάπη ὅλαις ἢ ἄλλαις ἀρεταῖς καὶ καλιωνύμαις εἰναι μάταιαι. Καθὼς καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς τόπους τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Ἀποστόλων φαίνεται ὅτι ἡ ἀγάπη εἰναι τὸ σημάδι τοῦ κριστιανοῦ, διόπι τὸν δείχνει μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ. Ὑπειπεῖ πάλιν σημάδι τῆς ἀγάπης εἰναι ἡ μετάδοσις τοῦ ἔχοντός τι πρὸς τὸν μὴ ἔχοντα. Ἡγουν νὰ δίδῃ τινὰς ἐκεῖνο ὅπου ἔχει εἰς τὸν ἄλλον ὅπου δὲν ἔχει: διότι νὰ λέγῃ πῶς ἀγαπᾶ τὸν ἀδελφὸν του, καὶ νὰ μὴ τοῦ δίδῃ ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου ἔχει, τὶ ἀγάπην ἔχει; ; Αὐτὸς ἐδίδασκεν ὁ μακάριος Ιωάννης ὁ Πρόδοσμος λέγοντας: ὅτι ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μη ἔχοντι. Αὐτὸς μᾶς διδάσκει καὶ ὁ Ἀπόστολος λέγοντας: Ἰλαρὸν γάρ δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεος. Αὐτὸς δοῖζει ὁ Κύριος, διτὶ ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ θέλοντας νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην ὅπου ἔχει εἰς τὸν ἀνθρώπον μὲ τὸ δότιμον τὴν ἔδειξεν. Οὕτως ἡγάπητεν ὁ Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν οὐδὲν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκεν. "Ωστε πᾶς ἀνθρώπος μὲ τὸ δότιμον ἐκείνου ὅπου ἔχει θέλη, νὰ φανερώνῃ τὴν ἀγάπην. Ἐπαινεμένοι λοιπὸν εἰναι ἐκεῖνοι καὶ ἔντιμοι ὅπου μεταδίδουν εἰς ἔναν ἀνθρώπον καὶ εἰς πέντε καὶ δέκα· μὰ πλέον ἔνδοξοι: καὶ ἐπαινεμένοι καὶ εἰς τὸν Θεὸν πλέον δεκτοί, εἰναι δοι ἀποβλέπουν νὰ ὀφέλησουν τὸ κοινόν. Κι' ὅσον ξαπερνῷ μία φυλὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ δέκα ἀνθρώπους τοσῦτον ξαπερνῷ καὶ ἔνας ὅπου ὀφέλησε μίαν φυλήν, ἀπὸ τὸν ἄλλον διόπι ὀφέλησε μόνον δέκα ἀνθρώπους. Ἀπὸ τέτοιας λογῆς ἀνδραῖς ἐφάνησαν πάλλοι εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους, ἀλλὰ καὶ τώρα εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων, Θεοῦ βοηθοῦντος, δὲν ἐλείψασιν, ἀπὸ τοὺς ὅποιους εἰναι ἔνας ὁ ἐντιμότατος κύριος Παναγιώτης Δοξαρᾶς, υἱὸς Νικολάου, ἔχοντος ἀξίαν ἴππεως, διόπι λατινικά λέγεται Καθαλιέρης, οὗτινος οἱ γονεῖς ὑπῆρχον ἐκ προγόνων εὐσεβεῖς καὶ ὁρθοδόξοι, κατοικοῦντες εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς χώραν ὅπου Κλαύδιος ὁ Πτολεμαῖος εἰς τὴν Γεωγραφίαν του τὴν καλεῖ "Αθεα, δὲ Παυσανίας τὴν λέγει Θαλάμην εἰς τούτους δὲ

τοὺς χρόνους καλεῖται: Καλαμάτα. Ἐξ αὐτῶν τοίνους τῶν γονέων γεν. ηθεῖς ὁ προειρημένος κύριος Παναγιώτης, αὐξηθεὶς τε καὶ ἐλθὼν εἰς ἡλικίαν, ἐπαιδεύθη πρῶτον τὰ ιερά γραμματα ἀρκετῶς, καὶ ὑστερα ἐδόθη εἰς διδασκάλους ζωγράφους νὰ ἐδιάχθη ταύτην τὴν ἀξίεπαινον καὶ ὑπερθαύμαστον τέχνην, καὶ τόσον ἐδόθη εἰς αὐτήν, καὶ συμίγνυτας ὅμοι μὲ τὴν εὐφύιαν ὅπου εἶχεν, τὴν φιλοπονίαν, τόσον τὴν εὔαθειαν ἀκριβῶς, ὅπου εἶπερασεν ὅχι μόνον τοὺς νῦν, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς καὶ ὅχι μόνον ἀπλῶς ζωγραφικήν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνην ὅπου λέγεται: Λατινικὰ νατουράλε, διὰ τὸ ὄπιον, ὡς διὰ νὰ ἐγνωσίζεται εἰς ὄνυχος τὸν λέοντα, φθάνει νὰ εἰπῶ διτὶ ὁ ἔνοχωτας αὐθέντης Φραγκεσκος Γριμάνης, ὕπνας καπετάν Γκενεράτος ἡθέλεσε νὰ τοῦ ζωγραφίσουν τὴν εἰκόνα του, καθὼς τὸ κάρμουν οἱ μεγάλοι αὐθένται: καὶ δὲν ἤμπρεσεν ἀπὸ τὴν Βενετίαν καὶ ἔως ὅλον τὸν Μωρέαν νὰ εὔρῃ καλήτερον διδάσκαλον ἀπὸ λόγου του νὰ τὸν ζωγραφίσῃ. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ προειρημένος κύριος Παναγιώτης, θέλοντας νὰ μεταδώσῃ εἰς τὸ κοινὸν τὴν ὀφέλειαν νὰ πληθύνῃ εἰς ὅλον τὸ γένος μας αὐτῇ ἡ τελεία καὶ ἀκοινής ζωγραφία, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἦτον τρόπος νὰ συνάξῃ ὅλους τοὺς ζωγράφους ἀπὸ τὸν κόσμον νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν τελείαν ζωγραφικήν, ἐστοχάσθη νὰ τοὺς βοηθήσῃ μὲ ἔτερον τρόπον καὶ λοιπὸν εὐρίσκοντας τὸ βιβλίον Λεονάρδου τοῦ Βίντζη (τὸν ὄπιον ήλετε μάζη ἀπὸ τὸν βίον του ὅπου εἶναι εἰς τοῦτο τὸ βιβλίον, ποταπὸς ἀνθρώπως ἦτον) καὶ τοῦ Λέοντος Βαπτιστοῦ τοῦ 'Αλθέρτου, τὰ ὄπια ἥσταν γραμμένα ιταλικὰ καὶ εἰς τὴν γλώσσαν καὶ εἰς τὸ γράμμα, ἔβαλε σπουδὴν πολλὴν καὶ προσθυμίαν, καὶ τὰ ἐμεταγλωτίσει μὲ κόπους πολλοὺς εἰς ἀπλῆν φράσιν, τὰ ὄπια εἰναι πολλὰ ὀφέλιμα καὶ ἀναγκαιότατα σιμά εἰς τοὺς ζωγράφους, ἔστοντας καὶ νὰ διδάσκουν τοὺς δρόους καὶ τοὺς κανόνας της ζωγραφικῆς μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς Γεωμετρίας. Πρέπει δὲ εἰς εκείνους διόπι τὰ ἀναγνιώσκουν νὰ ἔχουν προσοχὴν διότι εἶναι κάποιαις σύντοξαις καὶ λέξεις δειναὶς καὶ τοῦτο σιγμάδινει ἀπὸ δύο πράγματα: ἓν μὲν, διτὶ εἶναι κάποια σύνδεστα διόπι δέν ἡμποροῦν νὰ ἀλλάξουν, παρὰ θέλουν νὰ λέγωνται, καθὼς τὰ ἐκάλεσταν οἱ νομοθέται εἰς ἀρχῆς: τὸ δε δεύτερον εἶναι διτὶ νὰ τερίσῃ τινὰς μιᾶς ξένης γλώσσας ταὶς φωναὶς δλαις μὲ τῆς ιδικῆς του εἶναι πολλὰ δύσκολον, καθὼς λεγει ὁ Χρυσόστομος καὶ Γρηγόριος ὁ Νύσσης καὶ ἄλλοι πατέρες, διτὶ καὶ οἱ ἔδομοθηταὶ δύο ἔξηγηται διόπι εἰς τὸν κατέρρον τοῦ Πτολεμαίου ἐμεταγγύρισαν τὰ ἐβραϊκὰ βιβλία εἰς τὸ ἐλληνικόν, διὰ τὸ μὴ ἡμποροῦν νά ἀλλάξουν, παρὰ θέλουν τὰ τερίσουν μὲ ταὶς ἐλληνικαῖς, ταὶς ἀρχῆς, καθὼς ἥσταν: ἥγουν ωσὰν τὸ ἀλληλούτια, 'Αδων νάι, 'Ελαϊ, Σαβαθώ, 'Ωσαννά, 'Ισαρήλ καὶ ἄλλα. Μὲ δόλον τοῦτο διόπιος τὰ ἀναγνιώται μὲ στόχαστιν, θέλει τὸ ἐγνωρίσει, καθὼς ὁ ρηθεὶς ἀρχῶν κύριος Παναγιώτης, διτὶς, χωρὶς νὰ ἔμπη εἰς ἐλληνικά σπουδαστήσια, μένον μὲ τὴν ἀγγίνοιάν του καὶ τὴν πολλὴν εὐφύιαν καὶ στόχαστιν καὶ τὰ ἐκατάλαβε καὶ τὰ ἐμεταγλωτίσεις, ἔχοντας σκοπόν, Θεοῦ διδόντος, νὰ τὰ βίλη νὰ τυπωθοῦν καὶ μὲ τὴν στάμπα νὰ ξαπλωθεῖ τα ἐπιμελῶς καὶ μὲ στόχαστιν νὰ ἐγνωρίσετε τὴν καλὸν διόπι σᾶς ἐπροξένησε, καὶ νὰ μὴ κάνετε ταὶς ζωγραφαὶς σας ωσὰν κάποιοι διόπι ἀλείφουν τοίχους, σανίδια, πανία μὲ τερατοειδῆ καὶ παράξενα μορφώματα, καὶ μὲ διεστραμμένα καὶ στεκνα μέλη καὶ πρόσωπα, καὶ δὲν μπορεῖ τινὰς νὰ ἐγνωρίσῃ κανόνα Χριστοῦ ή Παναγίας, παρὰ μόνον ἀπὸ τὸ δόλομα διόπι ἔχουν γραμμένον. 'Ομοίως καὶ τῶν

^{*)} Συνέχεια.

Άγίων. Καὶ δὲν αἰσχύνωται οἱ τρισάθλιοι· παρὰ μόνον κυττάζουν εἰς τὰ ἀργύρια· καὶ χωρὶς νὰ γενοῦν μοθηταὶ ἔξι μηνῶν ἡ ἐπίσημη χρόνου κηρύττονται παρευθὺς διδάσκαλοι ζωγράφοι, καὶ ἀγιογράφοι, διδελυματογράφοι ἀληθέστερον, ἡ ἀγιογράφοι, διτὶ ὅποιος τὰ βλέπει σιχαίνεται καὶ τοὺς βδελύπτεται ἀπὸ τέτοια ζωγραφίσματα, διποῦ εἰς ἕργα ἑκκλησιαστικά, καὶ μάλιστα διποῦ καὶ δόγμα πίστεως, ἀντὶς νὰ στολίζουν τὴν ἑκκλησίαν, τὴν ἀσχημίζουν χειρότερα. 'Ἄλλ' ὑμεῖς, δοσοὶ φαντιζετε νὰ φανῆτε καλοὶ καὶ ἐπαινεμένοι ζωγράφοι, λάβετε ἀπὸ τὰ βιβλία ἑτοῦτα τοὺς ὅρους καὶ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης σας, διὰ νὰ καταλάβετε καὶ νὰ κάνετε ἐπιτήδεια τὰ σχέδια, τὰ σκηνώματα, ταῖς συμμετρίαις, ταῖς μορφαῖς, τὰ κινήματα, ταῖς ἐνέργειαις, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, διὰ νὰ τιμηθῆτε ἐπί Θεοῦ καὶ ἐξ ἀνθρωπῶν, ως καλοὶ οἰκονόμοι τῆς γάριτος καὶ εὐχαριστήτε τὸν κύριον Παναγιώτην, ὃ ὅποιος διὰ νὰ τᾶς δώσῃ φῶς, ἔκαμε τοσούτους κόπους καὶ ἔξοδου, καὶ παρακαλεῖτε Κύριον τὸν Θεόν νὰ τοὺς γαρίσῃ ἐνταῦθα μὲν πολυπλασίαις τὰς ἀμοιβάς, μετὰ δὲ τὴν ἐνταῦθα ἀπαλλαγήν, τῆς πρόσωπου πρὸς πρόσωπον αὐτοφίας καταξιωθῆναι τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· φὶ ἡ δόξα αἰώνιος· Αμήν.

Πολλαὶ τῶν λέξεων τοῦ φιλοπορόδου ιερομόναχου φαίνονται κολακευτικαὶ, ἀλλ' ἂν τὰς ἔξετάσωμεν συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ λάθωμεν ὑπὲρ ὅψει τὴν ἐν γένει κατάστασιν τῆς χώρας τῶν χρόνων ἐκείνων, θέλει ἀποδειχθῆ ὅτι ὁ λειτουργὸς οὗτος τοῦ Ὑψίστου δὲν ἐκολάκευεν. "Οταν λέγει ὅτι ὁ Δοξαρᾶς ἔξεπαιδεύθη τὰ ἱερὰ γράμματα ἀρκετῶς, ἐννοεῖ ὅτι ἐγνώριζε τὰ γράμματα ἐκεῖνα, ἄτινα εἰς πλεῖστοι καὶ καλῆς τάξεως ἐδιδάσκοντο, διὰ νὰ ἀναγινώσκωσιν ὅηλ. τὸ Ψαλτήριον καὶ τὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία· ὅταν πάλιν λέγει ὅτι ὁ Γριμάνης δὲν ἤδυνατο νὰ εὕρῃ καλλίτερον ζωγράφον διὰ τὴν προσωπογραφίαν, ἐννοεῖ βεβαίως τὰς χώρας ἀπὸ τῆς Βενετίας μέχριες ἀπάσης τῆς Πιελοπονήσου διότι, νομίζομεν, ὅτι δὲν θὰ ἦτο τόσον ἀπλεῖκὸς ὥστε νὰ ἐνόμιζεν, ὅτι εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ἐγετῶν νὰ μὴ ὑπῆρχε προσωπογράφος ἀνώτερος τοῦ Δοξαρᾶ. Πιθανότατον ὅμως εἶνε νὰ ἦτο τόσον ἐπιτυχὴς ἢ προσωπογραφία, ὥστε ὁ Γριμάνης νὰ ηγαριστήθῃ καὶ νὰ εἴπειν ὅτι τοῦ ὀμοίωτος, ὥστε ἄλλος καλλιτέχνης δὲν θὰ τὸ κατόρθωνεν νὰ ὀμοιάσῃ περισσότερον, φράσις καὶνὴ ὅταν εὐχαριστήται τις εἰς μίαν ἐργασίαν, ἔστω καὶ ἀπὸ κατώτερον γενομένην.

Ἐν τῇ ἐπὶ Dufresne βιογραφίᾳ τοῦ Βίντζη ὑπάρχει σορέτον ἐκ τῶν περισσωτέρων στίχων τοῦ μεγάλου τούτου καλλιτέχνου, τὸ ὅποιον ὁ Δοξαρᾶς μετέφρασεν ἐμμέτρως.

Ἡ μετάφρασις τοῦ Δοξαρᾶ συνῳδεύετο μετὰ σκιαγραφιῶν καὶ διαγραμμάτων. "Ιδιοντοῦ Δοξαρᾶ ἔργον εἶνε μόνον τὸ ὄδατογράφημα τὸ παριστῶν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐντὸς φωτοστεφάνου κεκοσμημένου μετὰ τεσσάρων εἰς τὰς γωνίας ἀγγέλων.

"Αν τὸ ἔργον τοῦτο ἐδημοσιεύετο, μεγίστη θὰ ἦτο ἡ ὥρφεια εἰς τοὺς καταγινομένους εἰς τὴν ἀγιογραφίαν. Περὶ τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ Vinci ὁ

'Αννίβας Caracci ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ εἴχε γυνωρίση τοὺς κανόνας, ὅσους ἡ χρυσῆ τοῦ Λεονάρδου da Vinci βίβλος περιέχει, ἥθελεν ἀπαλλαγῆ εἰκοσαετῶν ἐπιπόνους ἐργασίας. (1)

Οἱ Παναγιώτης Δοξαρᾶς ἀποθανὼν ἀφῆκε τὴν σίκυγένειαν αὐτοῦ εἰς ἔνδειαν, διὸ προσῆλθεν ἐπίκουρος ἡ Ἐνετικὴ κυβέρνησις, ἐπιπροσθεῖσα νέαν ἡωρέαν ἐγγείων κτημάτων ἐν Λευκάδῃ καὶ Βονίτσῃ, χάριν τῶν ἀπορφανισθέντων τέκνων.

"Ἐν τῶν τέκνων αὐτοῦ, ὁ Νικόλαος, ὁμώνυμος τῷ πάππῳ, διεκρίθη ὡς στρατιωτικὸς καὶ ὡς ζωγράφος. Ὁ Νικόλαος ἡκολούθησε τὰ ἵχνη τοῦ πατρὸς, δεῖξας πίστιν πρὸς τὴν Ἐνετικὴν Πολιτείαν, παρ' ἡς ἔτυχε τιμῶν μεγάλων. Ὁ κόμης Σχολεμούργος παρέλαβεν τὸν Νικόλαον κατέταξεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἀξιωματικοὺς καὶ ἀνέδειξεν ἐπειτα ταγματάρχην. Βλέπων δὲ Σχολεμούργος εἰς τὸ ἥθος τοῦ νέου Δοξαρᾶ ἔξαρτετον εὐφύταν καὶ πρὸς τὰ ἄλλα, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν ζωγραφικὴν τέχνην ἐν γένει, συνέστησεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν ἐν Βενετίᾳ ζωγράφων, παρὰ τοῖς ὅποιοις φιετῶν δὲ νέος Δοξαρᾶς ἐπέδωκε θαυμαστῶν. Ὁ δὲ προστάτης αὐτοῦ παρὰ τῷ ὄπισθι καὶ παρέμεινεν ἐπὶ δέκα συνεχὴ ἐτη, ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀγορὰν ζωγραφιῶν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς πινακοθήκης του. Διό, ἐκδηλῶν τὴν ἴδιαν εὐγνωμοσύνην, δὲν ἔλειψε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Δοξαρᾶν ἐπανερχόμενον εἰς Κέρκυραν, ἐνθα ἀνέδειξεν αὐτὸν ἡ Ἐνετικὴ πολιτεία τῷ 1745 ταγματάρχην ἐν τῇ χωροφυλακῇ τῆς τε πόλεως καὶ πάσης τῆς νήσου, προσθέσασα τὴν ἀξίαν ταύτην εἰς τὴν ὄποιαν εἶχεν ἥδη τοῦ ταγματάρχου ἐν τῷ μηχανικῷ. Ἐπίσημα ἔγγραφα πιστοποιοῦσι τὴν ἀξιέπαινον διαγωγήν του ἐν τῇ διοικήσει του. Ἐπίσης ἐρχόμενος εἰς Ζάκυνθον διεκρίθη, διότι ἔγγραφον τοῦ προσβλεπτοῦ Ζακύνθου Μανολέσσου πιστοποιεῖ ὅτι ὁ Δοξαρᾶς ὡς ταγματάρχης τῆς χωροφυλακῆς συνετέλεσεν εἰς τὴν εἰρήνευσιν τοῦ τόπου, εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν κακοποιῶν καὶ εἰς τὴν πειθαρχίαν τῆς ἔγχωρίου πολιτοφυλακῆς. Διὰ τὰς ὑπηρεσίας ταύτας καὶ διὰ τὸν ζῆλον ἡ Πολιτεία ἀπένειμεν αὐτῷ καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἴπποτού. (2) "Ηδη ἔξετάσωμεν τὶς ἦτο ὑπὸ καλλιτεχνικὴν ἐποψιν ὁ Νικόλαος Δοξαρᾶς, ὅστις καὶ ὁ ἐνδοξότερος εἶνε.

[Ἀκολουθεῖ]

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

(1) Ὁ da Vinci ἔζησε ἀπὸ τοῦ 1452—1819, ἥτοι ζωγράφος, ἀγαλματοποιός, ἀρχιτέκτων, μουσικός, ὑδραυλικός, λόγιος, ποιητής καὶ ἔξοχος φυσικομαθηματικός, ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ περιεκλείστο, οὖτε εἰπεῖν, ὅλαι αἱ ἐπιστῆμαι καὶ ὅλαι αἱ τέχναι: Περὶ τῶν φυλολογικῶν ἔργων τοῦ da Vinci πρό τινος ὁ Riehleit ἐδημοσίευσε βαρυσήμαντον ἔχδοσιν ὑπὸ τὸν τίτλον: The literary Works of Leonardo da Vinci, compiled and edited from the Original Manuscripts.

(2) Μουσοξύδης ἐνθ. ἀν. σελ. 21—Σάθα ἐνθ. ἀν. σελ. 426—428.